

4. Duurzaam beleggen

Naast financiële aspecten vindt Univé het belangrijk dat milieu-, sociale en governance-aspecten worden meegenomen in beleggingskeuzes. Deze factoren staan bekend als de ESG-factoren (environment, social, governance). Univé streeft de komende jaren naar een progressief beleid op het gebied van duurzaam beleggen. Daarbij bestaat een breed draagvlak om het ambitieniveau van het ESG-beleid verder aan te scherpen. Dit aangescherpte ambitieniveau komt vanuit een intrinsieke motivatie om ook met de beleggingen positieve impact te hebben op mens, milieu en maatschappij. Univé staat open voor nieuwe duurzamere beleggingsoplossingen en gaat ESG nog steviger verankeren in de governance. Onderstaand wordt verder ingegaan op de plaats van ESG-overwegingen in het beleggingsproces.

4.1 Omgevingskader

Zowel vanuit de wetgever als de maatschappij wordt in toenemende mate verwacht dat een verzekeraar verantwoord belegt. Normen hieromtrent zijn vervat in onder andere het Besluit marktmisbruik Wft, de Code Duurzaam Beleggen, OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en UN Guiding Principles on Business and Human Rights, het Convenant Internationaal Verantwoord Ondernemen, de Shareholders Rights Directive, Sustainable Finance Disclosure Regulation, en het klimaat-commitment van de financiële sector. Univé is uiteraard gehouden aan wet- en regelgeving maar onderschrijft daarnaast nog enkele principes en richtlijnen die geen verplichtend karakter hebben. Hieronder wordt ingegaan op enkele relevante regels en richtlijnen.

Besluit marktmisbruik Wft

In het *Besluit marktmisbruik Wft (artikel 21a)* is opgenomen dat het o.a. verzekeraars verboden is financiële instrumenten te verwerven die zijn uitgegeven door ondernemingen die zich bezighouden met de productie, verkoop of distributie van clusteremittie of te investeren in die ondernemingen. Expliciet uitgesloten hiervan zijn deelnemingen in indexfondsen en extern beheerde beleggingsinstellingen die voor minder dan 5% in dergelijke ondernemingen beleggen.

Code Duurzaam Beleggen

Sinds 1 januari 2012 geldt de Code Duurzaam Beleggen (“de Code”). Deze is opgesteld door het Verbond van Verzekeraars (“het Verbond”) en heeft het oogmerk om duurzaam beleggen te stimuleren bij verzekeraars. De Code is van toepassing op haar individuele leden. De leden committeren zich aan de Code en handelen naar de geest ervan. Dat betekent dat verzekeraars milieu-, sociale en governance-aspecten moeten betrekken in beleggingskeuzes. De Code sluit aan bij internationale principes: de United Nations Principles for Responsible Investment (PRI) en United Nations Global Compact (UNGC). De PRI zijn zes principes over de integratie van ESG in beleggingsbeleid, de transparantie daarover en het aanmoedigen daartoe. De UNGC bestaat uit tien principes op het gebied van mensenrechten, arbeidsrechten, milieu en het tegengaan van corruptie. Daarnaast verbiedt de Code beleggingen in controversiële wapens. Voor extern beheerd vermogen wordt van verzekeraars verwacht dat zij vermogensbeheerders stimuleren om verantwoord te beleggen.

OESO-richtlijnen en UNGP

De OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (“OESO-richtlijnen”) bieden handvatten voor bedrijven om met kwesties om te gaan zoals ketenverantwoordelijkheid, mensenrechten, kinderarbeid, milieu

en corruptie. De UN Guiding Principles on Business and Human Rights (“UNGP”) omvatten duidelijke internationale normen over mensenrechten waaraan staten en bedrijven zich dienen te houden. Deze principes komen erop neer dat:

1. Staten gehouden zijn aan het beschermen van internationaal erkende mensenrechten;
2. Bedrijven gehouden zijn aan het respecteren van nationale en internationale regelgeving – inclusief mensenrechten;
3. Adequate mechanismen uitgebouwd moeten worden, zodat slachtoffers van schendingen rechtsherstel kunnen krijgen.

Univé gebruikt het OESO-richtsnoer voor institutionele beleggers als leidraad. Univé verwacht eveneens van de fiduciair beheerder, externe vermogensbeheerders, ESG-dienstverleners en van ondernemingen waarin belegd wordt, dat zij conform deze internationale standaarden handelen en dit publiekelijk kenbaar maken.

Convenant Internationaal Verantwoord Ondernemen

Op 5 juli 2018 is het Convenant Internationaal Verantwoord Ondernemen (“het Convenant”) ondertekend door de verzekeringssector, maatschappelijke organisaties, vakbeweging en overheid. Met het Convenant sluit de Nederlandse verzekeringssector een bredere en ambitieuze overeenkomst gericht op ESG-thema’s. Dit convenant bouwt voort op de voornoemde Code Duurzaam Beleggen van het Verbond. Met de aanvullende afspraken in het Convenant wordt beoogd om gezamenlijk te komen tot een ESG-praktijk voor beleggingen, conform de processen en principes van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen. Daarnaast wordt beoogd om verbeteringen op ESG-thema’s te bereiken. Aangesloten verzekeraars zijn gehouden aan het Convenant en de hierin gemaakte afspraken. Deze afspraken hebben onder andere betrekking op het ESG-beleid, ESG-due-diligence, ESG-thema’s, transparantie en het inzetten op “do good” naast “do no harm”. Bij de uitvoering van deze afspraken wordt rekening gehouden met de omvang, beschikbare capaciteit, operationele context en structuur van een individuele verzekeraar.

Shareholders Rights Directive II (SRD II)

Deze Europese richtlijn heeft als doel het bevorderen van langetermijnbetrokkenheid van aandeelhouders en zal opgenomen worden in nationale regelgeving. In het kader van SRD II wordt van Univé, als institutionele belegger, verlangd dat Univé transparant is over de betrokkenheid bij de beursgenoteerde ondernemingen waarin belegd wordt. Univé dient jaarlijks te communiceren hoe zij aandeelhoudersbetrokkenheid in het beleggingsbeleid integreert. Jaarlijks dient het stemgedrag bekendgemaakt en toegelicht te worden.

Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)

Met ingang van 10 maart 2021 moet Univé voldoen aan de verplichtingen van de Europese verordening Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). SFDR verplicht financiële marktdeelnemers, waaronder Univé, informatie te verschaffen over het duurzaamheidsbeleid en transparant te zijn over de uitvoering daarvan. Het doel van de SFDR is de transparantie over duurzaamheid te vergroten, waardoor het voor eindbeleggers gemakkelijker wordt om te begrijpen hoe duurzaamheid een rol speelt in hun beleggingen.

Klimaat-commitment financiële sector

Op 10 juli 2019 heeft Univé, samen met circa vijftig andere verzekeraars, pensioenfondsen, banken en vermogensbeheerders het klimaat-commitment ondertekend. Met dit ‘Commitment van de financiële sector’ sluit de sector zich aan bij het nationale Klimaatakkoord, dat als doel heeft om de uitstoot van broeikasgassen in 2030 op een kosteneffectieve wijze met 49 procent te verminderen ten opzichte van 1990. De inzet van de financiële sector wordt continu gemonitord en de afspraken worden elke vijf jaar opnieuw beoordeeld.

Univé verplicht zich hiermee om vanaf 2020 te rapporteren over de klimaatimpact van de relevante beleggingen. Daarnaast moet er in 2022 een reductiedoelstelling ten aanzien van de uitstoot van broeikasgassen en bijbehorend actieplan gepubliceerd worden.

4.2 Doelstelling, strategie en thematisch beleid

Doelstelling

Univé onderschrijft de Code, het Convenant, de OESO-richtlijnen en de UNGP. Daarnaast heeft Univé ook de klimaat-commitment ondertekend. In aanvulling hierop, geldt dat er een brede maatschappelijke ontwikkeling plaatsvindt waarbij van zowel ondernemingen als investeerders wordt verlangd dat zij bijdragen aan een duurzame samenleving. Univé voorziet dat maatschappelijke ontwikkelingen ertoe zullen leiden dat ESG-factoren in de toekomst verder aan betekenis gaan winnen. Veronachtzaming van ESG-factoren zal in toenemende mate een risicofactor worden voor beleggers.

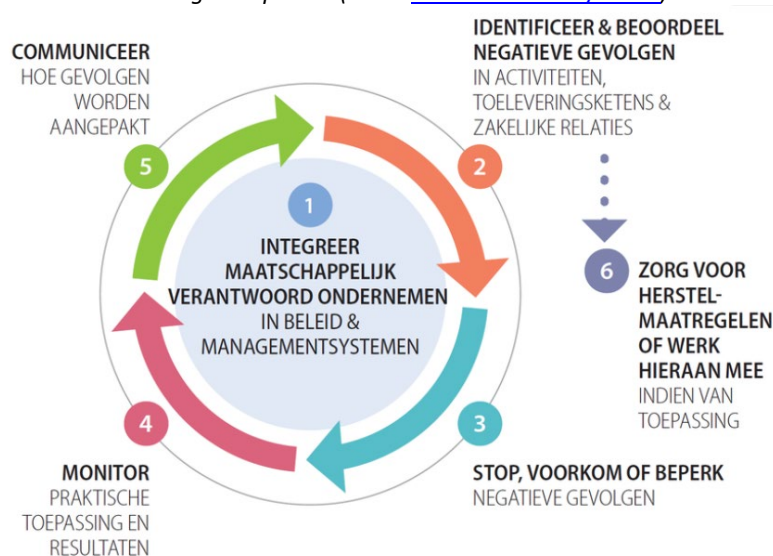
Ten aanzien van het ESG-beleid hanteert Univé de volgende doelstelling:

“Univé wil met haar beleggingen, vanuit een intrinsieke motivatie, een positieve impact hebben op mens, milieu en maatschappij (gericht op ‘do-good’). Univé wil hiermee verder gaan dan de eisen vanuit wet- en regelgeving (gericht op ‘do-no-harm’) en heeft de ambitie om stapsgewijs een best-in-class-benadering toe te passen.”

Strategie

In lijn met de doelstelling kiest Univé ervoor, binnen de beschikbare mogelijkheden, het ESG-beleid verder vorm te geven. Hierbij wordt aangesloten op de nieuwe kaders en afspraken die voortvloeien uit het Convenant. ESG-factoren maken daarmee integraal onderdeel uit van het beleggingsproces. Hierbij wordt aangesloten bij de onderstaande 6 stappen uit het due-diligence-proces van de OESO-richtlijnen.

Figuur 1: Het due-diligence-proces (bron: www.oesorichtlijnen.nl).

In bijlage 1 wordt in meer detail omschreven op welke wijze door Univé invulling wordt gegeven aan het OESO-richtsnoer. Onderstaand wordt de invulling kort samengevat.

1. Univé integreert maatschappelijk verantwoord beleggen in beleid en managementsystemen door het onderschrijven van de OESO-richtlijnen en publicatie van het ESG-beleid. Het ESG-beleid is onderdeel van het bredere beleggingsbeleid van Univé en is onderdeel van de selectie van nieuwe externe dienstverleners zoals externe managers en data-leveranciers. Univé voert periodiek overleg (in het ALCO) met haar fiduciair beheerder over de uitvoering hiervan. De belangrijkste resultaten en ontwikkelingen in de portefeuille worden periodiek besproken door het Bestuur.
2. Univé identificeert en beoordeelt daadwerkelijke en potentiële negatieve gevolgen van de activiteiten, producten of diensten van haar beleggingen via het screenen van de portefeuille. Hier staan niet de risico's voor de onderneming centraal, maar die voor de (mogelijke) getroffen stakeholders, zoals werknemers of lokale gemeenschappen. Univé heeft vooralsnog niet de capaciteit om individuele ondernemingen te beoordelen, maar onderzoekt de mogelijkheden om ook op dat gebied stappen te zetten.
3. Het stoppen, voorkomen en beperken van negatieve gevolgen wordt door Univé ingevuld via uitsluiting van bedrijven met de meest ernstige negatieve gevolgen. Voor andere minder ernstige gevallen prioriteert Univé issues en gebruikt het haar invloed (via externe leveranciers) om de impact te voorkomen en/of te mitigeren via engagement samen met de fiduciair beheerder en door - via fondsmanagers - te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.
4. Via de screening van de ondernemingen in de portefeuille monitort Univé periodiek de toepassing en effectiviteit van de genomen due-diligence-maatregelen. Deze screening ontvangt Univé op kwartaalbasis van haar fiduciair beheerder. De uitkomsten hiervan worden ook op jaarbasis publiek gemaakt in het ESG-jaarverslag. Univé is zelf geen beleggingsorganisatie en voert daarom al haar invloed uit via externe managers. Wanneer Univé een minderheidsaandeel heeft in een beleggingsfonds zijn de beïnvloedingsmogelijkheden beperkt. In dat geval zijn de ESG-criteria onderdeel van de selectiecriteria voor beleggingsfondsen.
5. De communicatie over hoe gevolgen worden aangepakt, wordt ingevuld met het ESG-jaarverslag.
6. Wanneer ondernemingen waar Univé in belegt negatieve impact hebben veroorzaakt of daaraan hebben bijgedragen, dan verlangt Univé dat zij herstel en/of verhaal voor benadeelden biedt of daaraan bijdraagt. Wanneer ondernemingen waarin Univé belegt direct verbonden zijn met de negatieve impact, dan verlangt Univé dat zij hun invloed aanwenden om herstel en/of verhaal voor benadeelden mogelijk te maken. Univé kan via de fiduciair vermogensbeheerder en andere externe vermogensbeheerders invloed uitoefenen op de bedrijven waarin wordt belegd. Bij de selectie van beide door Univé is de manier waarop invulling wordt gegeven aan het betrokkenheidsbeleid dan ook een belangrijk aandachtspunt.

Bij beleggingskeuzes wordt de ESG-impact beoordeeld, naast de impact op rendement, risico, vereist kapitaal en liquiditeit. Univé belegt uitsluitend in categorieën waarin ESG-criteria geïntegreerd en getoetst kunnen worden. Hierbij staat Univé in beginsel open voor alle typen ESG-uitvoeringsvormen die voor Univé beschikbaar zijn. Eventuele aanpassingen in de portefeuille worden stapsgewijs geïmplementeerd, bijvoorbeeld bij aanpassingen van het strategisch beleid en/of wanneer aantrekkelijke investeringsmogelijkheden worden geïdentificeerd.

Thema klimaat

Klimaatverandering vormt voor onze maatschappij wereldwijd een ongekende uitdaging. De wetenschappelijke consensus is dat de groeiende hoeveelheid broeikasgassen in de atmosfeer van de aarde aan menselijk handelen toegeschreven kan worden en dat dit broeikaseffect leidt tot klimaatverandering. Hierdoor ontstaan negatieve maatschappelijke effecten, die steeds vaker ook als beleggingsrisico's worden gezien.

In 2015 sloten wereldleiders een akkoord om maatregelen te treffen om de opwarming van de aarde tot 2°C, en liefst 1,5°C, te beperken. Dit akkoord, het 'Klimaatakkoord van Parijs', wil de mensheid en de natuur voor de meest catastrofale invloed van klimaatverandering behoeden. Beleggers spelen hierbij ook een rol: zij kunnen kapitaal voor de energietransitie verschaffen, maar moeten op de korte, middellange en lange termijn ook rekening houden met de risico's van klimaatverandering voor de waarde van hun beleggingen, bijvoorbeeld als gevolg van weerschade of transitierisico's (hoge kosten en/of risico op zogenaamde stranded assets). Er zijn verschillende redenen waarom Univé het thema klimaat hoge prioriteit wil geven:

- Een deel van de beleggingen van Univé levert een negatieve bijdrage aan de klimaatontwikkeling door de emissie van broeikasgassen. Klimaatverandering kan leiden tot maatschappelijke schade en een negatieve invloed hebben op beleggingen.
- Voor een schadeverzekeraar is het klimaat nog eens extra relevant omdat ook de gewone bedrijfsvoering (dus niet alleen de beleggingen) afhankelijk is van de klimaatontwikkeling.

Univé ondersteunt de doelstellingen zoals uiteengezet in het Klimaatakkoord van Parijs om de uitstoot van schadelijke broeikasgassen wereldwijd terug te dringen en heeft dat bekrachtigd door in 2019 het klimaatcommitment te ondertekenen. Voorts onderkent Univé dat de kapitaalsverstrekkers een verantwoordelijkheid dragen ten aanzien van de risico's en kansen op het gebied van klimaatverandering. Deze verantwoordelijkheid komt tot uiting in de beleggingsbesluiten die Univé neemt en de dialoog die met ondernemingen en andere instellingen wordt gevoerd. Univé wil een bijdrage leveren aan de ambitie van het Klimaatakkoord van Parijs om de temperatuurstijging onder de 2°C, en liefst 1,5°C, te houden.

Om dit inhoud te geven volgt Univé voor haar beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties de CO2e reductie voorgeschreven door een Paris Aligned Benchmark (PAB). Dit betekent dat de emissie - ten opzichte van de start van de meting in 2019 - initieel met 50% wordt gereduceerd en daarna jaarlijks met ongeveer 7% moet dalen. Dit leidt tot een daling van de uitstoot in 2030 van ca. 75%. Uiterlijk in 2050 is sprake van een CO2-neutrale portefeuille.

Om deze doelstelling te realiseren worden de volgende maatregelen geïmplementeerd:

1. Het jaarlijks meten van de CO2e-voetafdruk van de relevante beleggingen en het kritisch beoordelen van de voortgang ten opzichte van de doelstelling (screening). De CO2e-voetafdruk wordt gemeten op basis van de PCAF-methode en bevat in ieder geval scope 1 en 2 emissies. Naast de absolute emissie wordt eveneens gerapporteerd over de emissie per geïnvesteerde euro.
2. Het bijsturen van de CO2e-voetafdruk door het aanpassen van de invulling van specifieke beleggingscategorieën (divestments), zoals eerder al gedaan is bij aandelen waarbij bestaande invulling is omgezet in een best-in-class belegging (Sustainable Select SDG).
3. Het uitsluiten van de meest CO2e-intensieve sectoren (zoals bijvoorbeeld kolenmijnen en kolencentrales).
4. Binnen de categorie bedrijfsobligaties wordt een deel gealloceerd naar groene obligaties.

5. Het bevorderen van de autonome reductie van de bedrijven in portefeuille via engagement en stemgedrag.
6. Het onderschrijven van internationale, collectieve engagementinitiatieven op dit gebied.

Univé kiest vooralsnog voor een doelstelling gericht op de beleggingen in aandelen en bedrijfsobligaties. Specifiek voor deze beleggingen is het op dit moment mogelijk het CO2e-gehalte op een betrouwbare manier te meten en zinvolle reductiedoelstellingen te formuleren.

Univé beschouwt ook de beleggingen in staatsobligaties, hypotheeklen en niet-genoteerd onroerend goed als relevant in dit kader, maar door gebrek aan data en uniforme standaarden en methoden, is het meten van de uitstoot en het formuleren van reductiedoelstelling hiervoor nog niet volledig haalbaar. Ook voor deze beleggingen onderneemt Univé echter acties om bij te dragen aan realisatie van het akkoord van Parijs:

7. Voor hypotheekbeleggingen en beleggingen in residentieel vastgoed is de transparantie over de CO2e-uitstoot en de acties die genomen worden om deze te reduceren een belangrijk onderwerp van engagement met de fondsmanagers. Daarbij zal bijvoorbeeld het energielabel van onderliggende assets gemonitord worden.
8. Binnen staatsobligaties wordt belegd in groene obligaties
9. Het verschaffen van kapitaal aan ondernemingen en/of projecten die in staat zijn om efficiënter met grondstoffen om te gaan, een transitie naar duurzame energie (energietransitie) realiseren of nieuwe producten en diensten kunnen bieden. Dit kan bijvoorbeeld via groene obligaties, illiquide impactbeleggingen (duurzame infrastructuur zoals windmolens, zonnecellen, etc.) en lokale initiatieven.

Een voorbeeld van een lokaal initiatief betreft het project Duurzame Zekerheid Univé (DZU). Dit project richt zich op agrarische leden met asbestlocaties. Sanering van deze faciliteiten is veelal te kostbaar. Op termijn is verzekeraarbaarheid van deze locaties daardoor onzeker. De propositie DZU omvat de sanering van locaties waarbij deze worden voorzien van zonnepanelen. Univé-leden worden afnemer van deze zonne-energie. Via haar 100% dochter Univé Diensten B.V. participeert Coöperatie Univé U.A met risicodragend kapitaal in dit project.

Thema Biodiversiteit

Door niet-duurzame menselijke activiteiten verliezen we de rijkdom aan planten en dieren. Meer dan een miljoen soorten worden momenteel met uitsterven bedreigd. Tegelijkertijd is de wereldbevolking van wilde soorten de afgelopen 40 jaar al met 60% gedaald¹.

Het verlies aan biodiversiteit brengt materiële systemische, fysieke en overgangsrisico's met zich mee voor de wereldmarkten. De helft van de wereldwijde economie, ongeveer 44 biljoen dollar, is matig of sterk afhankelijk van de natuur en haar diensten². Niet alleen is biodiversiteit essentieel voor het welzijn van mens en planeet, het is ook een fundamenteel onderdeel van duurzame economische welvaart. Bedrijven vertrouwen op soorten, genen en gezonde ecosysteemdiensten als input in de economie. Daarom dienen beleggers de risico's en kansen van verlies aan biodiversiteit in overweging te nemen en te handelen om deze te beheersen. De risico's en mogelijkheden komen ook tot uiting in de SDG's 14 (leven in het water) en 15 (leven op het land).

Als langetermijnbelegger erkent Univé dat het verlies aan biodiversiteit ernstige gevolgen kan hebben voor de economie. Daarnaast is Univé zich ervan bewust dat het verlies aan biodiversiteit en klimaatverandering onderling afhankelijk zijn. Univé ondersteunt de doelstellingen zoals uiteengezet in de OESO-richtlijnen, waarin het thema biodiversiteit ook onderdeel is, om de risico's van biodiversiteitsverlies te mitigeren. Belangrijkste redenen om dit thema hoge prioriteit te geven is dat een deel van de beleggingen van Univé bijdraagt aan biodiversiteitsverlies. Door mitigatie kan Univé bijdragen aan het behalen van de biodiversiteitsdoelstelling. Als dit niet gebeurt kan dit tot maatschappelijke schade en waardedaling van de belegging leiden.

Univé zal het thema biodiversiteit adresseren door middel van de volgende maatregelen:

- Het uitsluiten van bedrijven die een (grote) negatieve impact hebben op biodiversiteit;
- (Verdere) integratie van biodiversiteit in het beleggingsproces (via ESG-ratings);
- Participeren in gezamenlijke initiatieven om kennis te delen over het verbeteren van methodes, data, biodiversiteit gerelateerde maatstaven en doelen;
- Streven om concrete doelstellingen te bepalen om biodiversiteitsverlies te mitigeren;
- Streven om te rapporteren over biodiversiteit in de beleggingen van Univé.

---

¹ IPBES, 2019

² World Economic Forum, 2020

4.3 Implementatie en uitvoeringsvormen

Samenwerking met de fiduciair beheerder

Voor de implementatie van het ESG-beleid sluit Univé in sterke mate aan bij de inspanningen van de fiduciair beheerder. Univé gelooft dat een gezamenlijke aanpak efficiënter is en tot meer impact leidt. Periodiek wordt getoetst of de door de fiduciair beheerder uitgevoerde ESG-activiteiten voldoende zijn en aansluiten bij ons beleid. Indien nodig wordt bijgestuurd. De fiduciair beheerder beschikt over specialisten ten aanzien van verantwoord beleggen die ons direct of indirect assisteren bij het uitvoeren van het ESG-beleid voor de beleggingen die zij onder beheer heeft. Waar mogelijk en nodig zal Univé zich inspannen om de fiduciair beheerder te bewegen het beleggingsbeleid aan te laten sluiten bij de wensen en ambities van Univé. Dit kan dan bijvoorbeeld impliceren dat de fiduciair beheerder haar invloed aanwendt en managers aanspreekt op specifieke ESG-onderwerpen.

Uitvoeringsvormen

Univé maakt – al dan niet via haar fiduciair vermogensbeheerder – voor de uitvoering van haar ESG-beleid gebruik van verschillende uitvoeringsvormen. Bij de keuze voor uitvoeringsvormen en de intensiteit van het ESG-beleid worden de volgende aspecten in overweging genomen: de impact op rendement, kosten, risico en complexiteit; uitvoerbaarheid; beleggings- en evaluatiehorizon. Onderstaand wordt ingegaan op de verschillende uitvoeringsvormen.

ESG-integratie in beleggingscategoriestelectie

ESG speelt bij Univé niet alleen een belangrijke rol bij het selecteren van een manager, maar wordt al geïntegreerd in de ALM-studie, waarin de allocatie naar verschillende beleggingscategorieën wordt bepaald. Voordat Univé in een categorie belegt wordt de manier waarop ESG-thema's een rol spelen in die beleggingscategorie zorgvuldig in kaart gebracht en integraal meegenomen in de afweging. Op deze manier is bijvoorbeeld geconcludeerd dat aandelen uit opkomende landen niet passend zijn binnen het ESG-beleid van Univé. Ook zal bij het uitvoeren van een ALM-studie expliciet onderzocht worden wat de impact is van deterministische ESG-scenario's.

ESG-integratie in managerselectie

ESG speelt uiteraard een belangrijke rol bij het selecteren van een manager binnen een bepaalde beleggingscategorieën. Onze fiduciair manager houdt doorlopend de ESG-score (schaal van 1 tot 5) bij van een groot aantal fondsmanagers. In deze score wordt de commitment aan ESG en de uitvoering gereflecteerd. De scores lopen van een tot vijf: 1 is ontoereikend, 2 is onderontwikkeld, 3 is voldoende, 4 is ontwikkeld en 5 is leidend. Univé selecteert alleen managers die de score 3 halen of hoger en stelt ook als voorwaarde dat de manager de PRI-richtlijnen heeft ondertekend. De manager dient actief te rapporteren over de uitvoering van het ESG-beleid.

Beperken en in kaart brengen van negatieve impact

Univé wil met haar beleggingen een positieve impact hebben op mens, milieu en maatschappij en zich dus vooral richten op 'do-good'. Maar ook vinden we het belangrijk dat onze beleggingsportefeuille zo min mogelijk negatieve ESG-impact heeft. De potentiële negatieve impact reduceren we door bedrijven met lage ESG-ratings uit te sluiten. Daarnaast willen we aan de hand van sectoranalyses vaststellen of binnen bepaalde sectoren sprake is van specifieke risico's die we kunnen mitigeren. Via het elk kwartaal monitoren van ESG-controversies brengen we de negatieve impact in kaart.

Screening

Op kwartaalbasis worden de beleggingen in beheer bij de fiduciair beheerder op look-through-basis gescreend. Hierbij worden de onderliggende posities in de beleggingsportefeuille op ESG-criteria gemonitord. De screening vindt plaats naar uitsluitingscriteria, ESG-ratings, controversies en UNGC-criteria conform MSCI ESG Research. De UNGC-screening houdt in dat MSCI ESG Research beoordeelt of bedrijven voldoen aan de normen en principes zoals opgesteld in de UNGC, de International Labour Organisation's Conventions en de UNGP. Bedrijven die betrokken zijn bij zaken die op grote schaal schade veroorzaken worden geïdentificeerd, evenals bedrijven waarvoor wel betrokkenheid bestaat bij een controversiële zaak die (nog) niet als een schending van de UNGC beoordeeld kan worden. De ESG-ratings van MSCI ESG geven een toekomstgericht beeld van de afzonderlijke ESG-risico's en ESG-kansen waaraan bedrijven blootgesteld staan en hoe zij hiermee omgaan. Deze scores zijn relatief binnen de sector en houden rekening met het niveau van blootstelling maar ook met de mitigatie van risico's.

Uitsluiting

Bij uitsluiting wordt niet belegd in bepaalde bedrijven of landen. Uitsluiting passen we toe indien een product of dienst ernstige maatschappelijke schade toebrengt en dialoog naar verwachting onvoldoende oplevert. Uitsluiting vereist wel dat volledige controle bestaat over de selectie van onderliggende bedrijven. Bij het gebruik van beleggingsfondsen is dit beperkt het geval, maar kan de uitsluiting worden meegenomen in de selectie van het beleggingsfonds. Een nadeel van uitsluiting is dat niet op directe wijze wordt geprobeerd om het gedrag van ondernemingen in de gewenste richting te beïnvloeden, maar op indirecte wijze door 'te stemmen met de voeten'. Periodiek zal worden beoordeeld of de uitsluitingen moeten worden herzien.

Univé kiest ervoor om de volgende ondernemingen uit te sluiten:

Uitsluiting	Reden van uitsluiting
<ul style="list-style-type: none"> De productie, toelevering, distributie en/of verkoop van:<ul style="list-style-type: none"> Controversiële wapens (clusterbommen, landmijnen, nucleaire wapens, biologische en chemische wapens); Conventionele wapens; Civiele wapens.	<ul style="list-style-type: none"> Risico op schadelijk misbruik van wapens. In strijd met internationale verdragen en conventies. Wettelijk verplicht (clusterbommen, strikte toepassing hiervan).
<ul style="list-style-type: none"> De productie, toelevering, distributie en/of verkoop van tabak en tabak gerelateerde producten.	<ul style="list-style-type: none"> Brengt ernstige schade toe aan de gezondheid, geen veilige mate van gebruik, dialoog is zinloos. In strijd met het UNGC (en breder het UN-systeem).
<ul style="list-style-type: none"> Bedrijven die de UNGC-principes materieel en structureel schenden. Dit omvat het uitsluiten van bedrijven waarvan bekend is dat zij de mensen- of arbeidsrechten op grove wijze schenden, ernstige milieuschade veroorzaken of betrokken zijn bij ernstige fraude.	<ul style="list-style-type: none"> Univé onderschrijft de UNGC-principes. Ondernemingen die deze principes ernstig en structureel schenden passen niet bij de uitgangspunten van Univé.
<ul style="list-style-type: none"> Uitsluitingen binnen energie:<ul style="list-style-type: none"> Productie van kolen (kolenmijnbouw); Het gebruik van kolen bij elektriciteitsopwekking; Controversiële olie- en gaswinning (waaronder teerzanden).	<ul style="list-style-type: none"> Kolen zijn een van de meest CO2e-intensieve vormen van energieproductie en voorkomen het behalen van de klimaatdoelstelling. Het uitsluiten van controversiële olie- en gaswinning sluit aan op ons thema's klimaat.
Specifiek voor de categorie aandelen worden naast bovenstaande uitsluitingen ook uitsluitingen doorgevoerd op het gebied van alcohol, gokken en genetische modificatie	

Ook zijn beleggingen uitgesloten in financiële instrumenten uitgegeven door landen waarvoor een wettelijk besluit tot een handelsembargo door de EU (EU-sanctielijst) of de VN (sanctielijst van de VN Veiligheidsraad) is afgegeven.

De lijst van uitsluitingen wordt door de fiduciair beheerder actief onderhouden en jaarlijks door Univé gepubliceerd op de website van Univé via het ESG-beleidsdocument. De bijlage van dit document bevat het overzicht per ultimo 2021. De naleving van de uitsluitingslijst is onderdeel van de monitoring van de beheerders door de vermogensbeheerder. Indien er toch een positie in een uitgesloten onderneming is³, wordt de fondsbeheerder hierop aangesproken. Hierbij wordt aangedrongen op uitsluiting van de positie. Indien hier onvoldoende vervolg aan wordt gegeven, zal het betreffende beleggingsfonds worden verkocht.

Best-in-class

Univé kiest ervoor om een best-in-class-aanpak te hanteren. Per beleggingscategorie zal worden beoordeeld in welke mate dit mogelijk is. Met een best-in-class-aanpak wordt ernaar gestreefd om alleen te beleggen in ondernemingen die goed scoren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Dit gaat duidelijk verder dan enkel uitsluiten van ondernemingen en geeft ESG een belangrijke plek in het beleggingsproces, waardoor de grootste ESG-risico's afnemen en de positie t.a.v. het thema klimaat kan verbeteren.

Deze aanpak heeft als nadeel dat met ondernemingen die achterblijven op gebied van duurzaamheid geen dialoog kan worden gevoerd. Dit is voor Univé acceptabel, aangezien Univé de voorkeur heeft om het vermogen en de aandacht aan te wenden richting ondernemingen die positief presteren op ESG. Het best-in-class-beleid wordt vormgegeven door de selectie van ondernemingen op basis van ESG-ratings. De ESG-rating is een systematiek waarbij een ESG Research provider bedrijven beoordeelt op hun ESG-beleid en uitvoering en hier een score ('rating') voor geeft. Deze rating volgt dezelfde schaal als bij de breder bekende kredietrating: AAA is de hoogst mogelijke rating en CCC de laagst mogelijke. De ESG-rating is een relatieve score waarbij ondernemingen worden vergeleken binnen de sector waarin de onderneming actief is. De rating geeft een vooruitkijkend oordeel over de onderneming op de onderdelen E, S en G waarbij de wegen afhankelijk zijn van de activiteiten van de onderneming. Bij milieu (E) wordt bijvoorbeeld gekeken naar CO₂-uitstoot, landgebruik en biodiversiteit. Bij sociale impact (S) wordt bijvoorbeeld gekeken naar personeelsbeleid, toegang tot gezondheidszorg en veiligheid. Bij governance (G) wordt bijvoorbeeld gekeken naar beloningsbeleid, corruptie en belastingtransparantie. De rating is voor een groot deel vooruitkijkend omdat er niet alleen wordt gekeken naar misstanden in het verleden, maar vooral naar de huidige risico's en de risicobeheersing. In bijlage 2 wordt nader ingegaan op de systematiek omtrent ESG-ratings. Door deze relatieve aanpak is het mogelijk om ESG-indices te maken die sectorneutraal op basis van ratings ondernemingen opnemen of uitsluiten. Hierdoor wordt voorkomen dat de tracking-error (de afwijking versus de reguliere benchmark) te hoog wordt. Univé implementeert deze indices middels passief beheer.

---

³ Dit kan met name voorkomen in geval van UNGC-fails als de beheerder een andere ESG-research-leverancier heeft dan onze fiduciair manager gebruikt bij de screening (MSCI ESG Research). Het kan voorkomen dat bijvoorbeeld MSCI ESG Research een onderneming de status 'fail' geeft, terwijl Sustainalytics kiest voor de status 'watch'.

Betrokkenheidsbeleid

Univé is zich bewust van de invloed die zij als belegger kan uitoefenen en ziet het als haar maatschappelijke verantwoordelijkheid om hier bewust invulling aan te geven. Daarom is het betrokkenheidsbeleid geformuleerd, wat bestaat uit stemgedrag op aandelen en het aangaan van de dialoog met ondernemingen. Gezien de omvang van haar beleggingen steunt Univé voor de uitoefening van beide instrumenten vooralsnog volledig op haar fiduciair vermogensbeheerder. De kaders en uitgangspunten uit dit beleid zijn daarbij richtinggevend voor de specifieke invulling.

Stemgedrag

Het uitoefenen van stemrecht is een belangrijk onderdeel van een goed functionerende governance-structuur voor bedrijven. Univé streeft ernaar om invulling te geven aan de richtlijnen die volgen uit de Shareholder Rights Directive (SRD II). Er zal een toelichting worden gegeven indien dit op onderdelen niet mogelijk is ('comply or explain'). Univé heeft de uitgangspunten voor het stembeleid opgenomen in bijlage 4.

Univé heeft de ambitie om gebruik te maken van haar stemrecht op aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarin wordt belegd. In geval van fondsbeleggingen wordt dit ingevuld door gebruik te maken van een stemadvieskantoor.

Bij de uitgangspunten voor het stembeleid – ook wel bekend als 'proxy voting principles' - staat de ESG-ambitie en het thema klimaat centraal. Dit wil zeggen dat Univé bij het stemmen goede governance (verantwoording en transparantie) en mitigatie van klimaatrisico's belangrijk vindt. Bij het nemen van stembesluiten zijn nationale governance-codes en wet- en regelgeving relevant, terwijl in het stembeleid ook wereldwijde 'best practices' ten aanzien van corporate governance terugkomen. Univé leent geen aandelen uit en leent geen aandelen in van anderen (het zogenaamde securities-lending) met als doel om de stemrechten op deze aandelen uit te oefenen.

Om het stembeleid te vertalen naar concrete stemmen wordt gebruik gemaakt van het stemadvieskantoor ISS. ISS brengt advies uit aan de beleggingsmanager hoe te stemmen. De beleggingsmanager geeft opvolging aan dit advies en brengt zijn stem uit via een elektronisch platform. Dit proces wordt 'proxy voting' (stemmen bij volmacht) genoemd, omdat een gedelegeerde partij het stembeleid uitvoert.

Univé brengt zelf geen agendapunten voor aandeelhoudersvergaderingen ('shareholder proposals') aan en communiceert niet zelf met andere stakeholders van bedrijven. Dit is gedelegeerd aan de operationele vermogensbeheerders dan wel de fiduciair beheerder. Deze partijen hebben tevens een beleid om belangenconflicten te beheersen.

In het ESG-jaarverslag wordt verantwoording afgelegd op de wijze waarop is gestemd. Daarbij is het de ambitie om te gaan rapporteren op welke aspecten de stemmingen betrekken hadden (milieu, sociale aspecten of governance). Ook heeft Univé de ambitie om (conform SRD II) een toelichting te geven op de belangrijkste stemmingen.

Dialoog

Univé gaat via de fiduciair beheerder in gesprek met bedrijven waar (potentiële) negatieve impacts zijn geïdentificeerd. Daarbij worden ook de strategie, de financiële prestaties en risico's en de kapitaalstructuur meegenomen. Engagement op basis van negatieve impact bevat de volgende doelstellingen:

- De negatieve impact moet worden beëindigd;
- De onderneming moet zorgen voor herstel en/of verhaal voor benadeelden;
- De onderneming moet voldoende maatregelen nemen om toekomstige incidenten te voorkomen;

- De onderneming moet transparant zijn over de genomen maatregelen;
- Daarbij richten wij ons in het bijzonder op ESG-onderwerpen die:
  - De meest ernstige negatieve impact voor samenleving en milieu veroorzaken;
  - Financieel materieel zijn.

De engagement-activiteiten zijn uitbesteed aan de fiduciair beheerder. De fiduciair beheerder voert dialoog met ondernemingen - waarbij indien nodig wordt samengewerkt met andere aandeelhouders - over thema's die aansluiten bij die van Univé. Als er dialoog wordt gestart met een onderneming worden tijdgebonden afspraken gemaakt en de voortgang gemonitord. Doordat Univé participeert in beleggingsfondsen kan niet worden besloten om afscheid te nemen van een onderneming indien de dialoog geen resultaat levert. Het is echter zeer waarschijnlijk dat de onderneming bij (potentiële) negatieve impacts op basis van de uitsluitingscriteria (UNGC en ESG-rating) alsnog uit de portefeuille zal worden verwijderd.

Binnen illiquide beleggingscategorieën (hypotheek, niet-genoteerd onroerend goed) wordt actieve engagement gevoerd met de fondsbeheerder door onze fiduciair vermogensbeheerder. Onze fiduciair vermogensbeheerder bespreekt ESG-thema's elk half jaar bij de periodieke monitoringsbespreking en rapporteert hierover aan ons.

In het ESG-jaarverslag wordt verantwoording afgelegd over de engagement-activiteiten

Dialoog is tevens een belangrijk onderdeel van het IMVO-convenant. De basis voor de dialoog is dat Univé (potentiële) negatieve impact van activiteiten in de beleggingen identificeert en prioriteert, en daarbij relevante stakeholders betreft. Univé zal via gezamenlijke engagement met haar fiduciair beheerder haar invloed aanwenden om te bevorderen dat negatieve impact van activiteiten in de beleggingscategorieën wordt voorkomen of gemitigeerd. Gedurende de IMVO-convenantperiode (2018-2023) zullen deze onderwerpen verder worden uitgewerkt en geïmplementeerd.

Univé gaat in 2022 de mogelijkheden onderzoeken van het aanstellen van een engagementmanager. Via de engagementmanager kunnen ESG-casussen over de hele portefeuille in kaart worden gebracht. Ook kan selectief gericht worden aangestuurd op de dialoog met bedrijven om tot verbeterd gedrag te komen of kan aangedrongen worden op herstel en verhaal.

Impact-beleggen en “do good”

Met impact-beleggen worden investeringen gedaan in thema's of bedrijven die een oplossing bieden voor een specifiek duurzaamheidsvraagstuk. Hierbij wordt naast financieel rendement ook gestreefd naar een sociaal of ecologisch rendement. Dit sluit aan bij de intentie in het Convenant om in te zetten op “do good”. De thema's waarin geïnvesteerd kan worden, zijn zeer divers en kunnen relateren aan de 17 duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN (Sustainable Development Goals (SDG's)). Deze zijn onderstaand weergegeven.

Figuur 2: De 17 Sustainable Development Goals (SDG's) voor 2030 zoals deze in 2015 door de VN zijn vastgesteld (deze 17 SDG's zijn gekoppeld aan de thema's van het Global Impact Investing Network).

GIIN Thema's	United Nations SDG's				
Access to Finance	1 NO POVERTY	10 REDUCED INEQUALITIES			
Economic Development	1 NO POVERTY	2 NO HUNGER	3 GOOD HEALTH	5 GENDER EQUALITY	16 PEACE AND JUSTICE
Employment Generation	4 QUALITY EDUCATION	8 ECONOMIC AND ECONOMIC GROWTH	10 REDUCED INEQUALITIES		
Environmental Markets and Sustainable Real Assets	9 INDUSTRY AND INFRASTRUCTURE	11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES	13 CLIMATE ACTION	15 LIFE ON LAND	
Green Technology	6 CLEAN WATER AND SANITATION	7 RENEWABLE ENERGY	12 RESPONSIBLE CONSUMPTION	13 CLIMATE ACTION	14 LIFE BELOW WATER
Sustainable Consumer Products	2 NO HUNGER	12 RESPONSIBLE CONSUMPTION			

Impact-beleggen kan worden ingevuld via beleggingsfondsen of door zelf direct te investeren in bepaalde projecten of ondernemingen. Univé staat open voor de verschillende mogelijkheden in dit verband en heeft in 2021 de mogelijkheden op het gebied van impact-beleggen verder onderzocht. Een eerste belegging is gedaan via het project Duurzame Zekerheid Univé (DZU), waarbij asbestdaken worden gesaneerd en de daken worden voorzien van zonnepanelen. Ook heeft Univé besloten om de allocatie naar staat- en bedrijfsobligaties gedeeltelijk in te vullen met groene obligaties. Univé wil zich bij impact-beleggen met name richten op de SDG's klimaatactie (SDG 13) en goede gezondheid en welzijn (SDG 3), en heeft daarnaast gekozen voor het thema klimaat en biodiversiteit. Naast het voorkomen van negatieve impact wil Univé daarom investeringen doen die een bijdrage leveren aan maatschappelijke verbetering. De voorkeur van Univé gaat bij impact-beleggen uit naar initiatieven die dicht bij onze doelgroep liggen (zoals bijvoorbeeld DZU), maar andere impactbeleggingen worden niet uitgesloten. Univé zal de mogelijkheden van impact-beleggen blijven onderzoeken.

Aan impact-beleggingen worden een aantal eisen gesteld:

- De beleggingen hebben naast een financieel rendement een expliciete maatschappelijke doelstelling (dit wordt ook wel intentionaliteit genoemd);
- Deze doelstelling moet dicht bij de identiteit van Univé liggen;
- De impact van de belegging is meetbaar of er is een concrete ambitie om de output te gaan meten (bijvoorbeeld als de data nog niet beschikbaar is);
- De belegging gaat niet ten koste van het verwachte risicorendementsprofiel voor de lange termijn;
- De beleggingen hebben relevantie voor de door Univé gekozen thema's klimaat(actie), biodiversiteit en goede gezondheid.

Voorbeelden van beleggingen die aan deze criteria voldoen zijn groene obligaties en beleggingen in duurzame energie (infrastructuur). Voor het meten en rapporteren van impact wordt ook veelal gebruik gemaakt van de duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN. Deze ontwikkelingsdoelen zijn bedoeld om armoede te bestrijden, het milieu te beschermen en vóór 2030 voor iedereen welvaart te creëren. Het voordeel van dit raamwerk is

dat het breed erkend en ontwikkeld wordt. Onderdeel van dit raamwerk zijn KPI's die kunnen worden gebruikt om impact te meten en rapporteren.

Als onderdeel van het thema klimaat heeft Univé over de beleggingsportefeuille per ultimo 2019 en 2020 de CO2e-voetafdruk van de beleggingen gerapporteerd.

4.4 ESG-implementatie per beleggingscategorie

In dit hoofdstuk wordt per beleggingscategorie toegelicht op welke wijze invulling wordt gegeven aan het ESG-beleid.

Aandelen

Binnen de categorie aandelen worden de eerder toegelichte instrumenten uitsluiting, stemmen en dialoog toegepast. Ook wordt ESG-integratie toegepast door te beleggen conform een best-in-class-index die de beste 50% van het universum op basis van ESG-criteria selecteert.

Verder worden de CO2e-emissies van bedrijven waarin belegd wordt, gemeten en streven we naar reductie hiervan. Dit wordt onder meer bereikt door minder te beleggen in ondernemingen met een hoge CO2e-emissie. Via een CO2e-reductiedoelstelling in de index wordt dit geïmplementeerd. Ook zorgen de uitsluitingen en ESG-integratie voor minder blootstelling naar ondernemingen die onevenredig hoge emissie veroorzaken.

Het uitsluitingsbeleid dat gehanteerd wordt binnen de aandelenportefeuille gaat verder dan ons generieke uitsluitingsbeleid van wapens, tabak, kolen en UNGC-fails. In aanvulling hierop sluiten we binnen onze aandelenportefeuille ook bedrijven uit in het kader van: alcohol, gokken en genetische modificatie.

Bedrijfsobligaties

Binnen de categorie bedrijfsobligaties wordt uitsluiting toegepast en is een fonds geselecteerd dat gedeeltelijk (12,5%) en meer dan de benchmark (ca. 9%) alloceert naar groene bedrijfsobligaties. Naast deze reguliere invulling is besloten tot een gedeeltelijke allocatie naar een fonds dat uitsluitend belegt in groene obligaties. Univé beoogt met deze belegging een bijdrage te leveren aan een beter klimaat door de financiering van klimaat en milieu gerelateerde projecten. Ook worden de laagste ESG-scores uitgesloten. Obligatiehouders hebben in tegenstelling tot aandeelhouders geen stemrecht. Dialoog is wel mogelijk maar minder effectief dan stemrecht als drukmiddel, mocht een dialoog geen resultaat opleveren.

Nederlandse woninghypotheken

Binnen woninghypotheken wordt de beheerder beoordeeld op sociale aspecten en op klimaat (verduurzaming). Univé verwacht van de beheerder op beide onderwerpen een proactief beleid en uitvoering.

- Het sociale aspect betreft de ondersteuning die wordt geboden aan klanten met een betalingsachterstand of klanten die in een situatie zitten waarop betalingsachterstanden dreigen. Dit gebeurt door het bieden van coaching op de arbeidsmarkt en/of budgettering in combinatie met op maat gemaakte betalingsregelingen. Het zo veel mogelijk voorkomen van oplopende betalingsachterstanden en daarmee ook gedwongen verkopen van woningen moet zorgen dat de situatie niet verergert. Het hypotheekverstrekkingbeleid is sterk gereguleerd en daardoor niet erg onderscheidend tussen beheerders.
- Het klimaataspect betreft de financiering van verduurzaming van woningen. De hypotheekverstrekker kan dit ondersteunen door een additionele lening tegen gunstige voorwaarden beschikbaar te stellen voor verduurzaming van de woning.

Binnen deze beleggingscategorie wordt actieve engagement gevoerd met de fondsbeheerder door onze fiduciair vermogensbeheerder. Onze fiduciair vermogensbeheerder bespreekt ESG-thema's elk half jaar bij de periodieke monitoringsbespreking en rapporteert hierover aan ons. Wij rapporteren over de behaalde resultaten in ons ESG-jaarverslag.

Niet-genoteerd onroerend goed

De categorie niet-genoteerd onroerend goed is bij uitstek geschikt om het thema klimaat nader in te vullen aangezien vastgoed een groot deel van de energieconsumptie 'veroorzaakt'. Door middel van isolatie en het aanbrengen van duurzame energiebronnen kan het energieverbruik sterk worden gereduceerd. Gezien het illiquide karakter van deze categorie heeft verwezenlijking van het voorgaande een langere doorlooptijd in vergelijking met liquide beleggingen zoals aandelen en obligaties.

In deze categorie wordt verwacht dat de beheerder van fondsen waarin belegd wordt de PRI heeft ondertekend en daarnaast ook het Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) initiatief heeft ondertekend. GRESB hanteert een uitgebreid model met 65 indicatoren dat resulteert in een rating en een 'green star' label:

- De GRESB-rating is een relatieve score van 1 tot 5 sterren, waarbij iedere ster 20% van het universum van beheerders vertegenwoordigt (5= beste 20%, 1=slechtste 20%).
- Een Green Star is een absolute score die wordt gegeven indien op de twee hoofdonderwerpen 'management & policy' en 'implementation & measurement' minimaal 50% wordt gescoord.

Univé belegt uitsluitend in niet-genoteerde onroerendgoedfondsen met de hoogst mogelijke GRESB-rating (5 sterren). Univé heeft de ambitie om de Nederlandse woningportefeuille voor 100% een energielabel A of hoger te verkrijgen.

Ten aanzien van de eigen panden streeft Univé naar een CO₂-neutrale portefeuille uiterlijk in 2035.

Binnen deze beleggingscategorie wordt actieve engagement gevoerd met de fondsbeheerder door onze fiduciair vermogensbeheerder. Onze fiduciair vermogensbeheerder bespreekt ESG-thema's elk half jaar bij de periodieke monitoringsbespreking en rapporteert hierover aan ons. Wij rapporteren over de behaalde resultaten in ons ESG-jaarverslag.

Geldmarktfondsen

Binnen de categorie liquiditeiten belegt Univé in een fonds dat tabak en wapens uitsluit en daarnaast een best-in-class beleid voert (ca. 25% slechtste bedrijven worden uitgesloten) op basis van de milieuscore.

Staatsobligaties

Univé belegt in hoogwaardige euro-staatsobligaties, waarbij uitsluiting op basis van ESG-restricties niet van toepassing is. Wel wordt binnen deze categorie belegd in groene obligaties. Groene obligaties zijn obligatie-uitgiften waarvan de opbrengst wordt gebruikt voor maatschappelijke doeleinden zoals CO₂e-reductie (bijv. investeringen in groene energie of openbaar vervoer) of sociale doeleinden zoals sociale huisvesting. Univé beoogt met de financiering van deze projecten een bijdrage te leveren aan de transitie richting een duurzamere economie. Voorsnog is deze allocatie beperkt tot maximaal 20% om exposure op een beheerste manier op te bouwen en voldoende flexibiliteit in rentesturing te behouden.

4.5 Governance, verantwoording en rapportage

Governance

Het Bestuur van Univé stelt de doelstelling, strategie en het ESG-beleid vast en toetst of de uitvoering binnen de beleidskaders plaatsvindt. Van belang hierbij is om kennis en expertise op bestuursniveau te borgen. Het Bestuur van Univé heeft zich gecommitteerd jaarlijkse relevante opleidingen te volgen op specifieke ESG-thema's, wet- en regelgeving en marktontwikkelingen om zo kennis en expertise te (blijven) ontwikkelen. Binnen het Bestuur is 1 bestuurslid verantwoordelijk voor het beleid op het gebied van duurzaam beleggen. Er worden key-performance-indicatoren (KPI's) afgesproken, die elk kwartaal aan bod komen tijdens de Bestuursvergadering.

De KPI's weerspiegelen belangrijke doelstellingen uit het ESG-beleid en acties die zijn vastgesteld om deze te realiseren. In lijn met het beleid worden de KPI's onderverdeeld in vier categorieën: governance, beleid, implementatie en verantwoording. Voorbeelden van KPI's die in eerste instantie gemonitord worden zijn onder meer de periodieke agendering van ESG in relevante gremia, het jaarlijks evalueren en aanscherpen van het beleid, acties gericht op onderzoek naar duurzamere invullingen van de portefeuille en tot slot het jaarlijks uitbrengen (en evalueren) van het ESG-jaarverslag. Bespreking van de KPI's door het bestuur waarborgt dat het onderwerp onder de aandacht blijft en voldoende voortgang behoudt.

Jaarlijks wordt een afvaardiging van de ledenraad betrokken bij de afwegingen en keuzes die gemaakt zijn op gebied van duurzaam beleggen.

De fiduciair beheerder geeft advies en implementeert het ESG-beleid in de beleggingen onder beheer en rapporteert hierover. Daarnaast draagt de fiduciair beheerder, door middel van onder andere educatiesessies, bij aan de kennis en inzichten van het Bestuur en het ALCO (Asset and Liability Committee) over verantwoord beleggen. De bestuursleden zelf waarborgen dat hun kennisniveau op peil blijft door het volgen van periodieke studies en opleidingen op het vakgebied. Het ALCO monitort op basis van kwartaalrapportages en het jaarlijkse ESG-verslag van de fiduciair beheerder. Hierbij wordt vastgesteld of het beleid wordt uitgevoerd zoals dat is bedoeld.

Verantwoording en rapportage

Verantwoording afleggen over de uitvoering van het ESG-beleid is een belangrijk onderdeel van maatschappelijk verantwoord beleggen. Univé vindt een hoge mate van transparantie belangrijk en ziet communicatie over ESG met haar stakeholders als onderdeel van het ESG-beleid. Zoals voorgeschreven door de Code en het Convenant en vereist vanuit SFDR, draagt Univé bij aan deze transparantie door onder andere inzicht te verlenen in het ESG-beleid en rapportage over de inspanningen, resultaten en wijzigingen die voortvloeien uit dit beleid. Hierin wordt Univé bijgestaan door de fiduciair beheerder. Onderstaand wordt weergegeven welke kaders een rol spelen en op welke wijze gecommuniceerd wordt.

Transparantie over beleggingsbeleid

Univé vindt het belangrijk dat belanghebbende inzicht hebben in het ESG-beleggingsbeleid van Univé. In het ESG-jaarverslag wordt daarom een lijst opgenomen met alle individuele allocaties, waarbij dus door beleggingsfondsen heen gekeken wordt (volledige look-through). Ook zal in het ESG-jaarverslag toelichting gegeven worden over de rol van ESG bij investeringskeuzes.

Wetgeving

De SRDII-richtlijn en SFDR vereisen verantwoording over de uitvoering van het betrokkenheidsbeleid, waarin is vastgelegd hoe Univé aan de hand van stemgedrag en het aangaan van de dialoog met ondernemingen op een maatschappelijke verantwoorde manier invloed als belegger uitoefent. De SRDII-richtlijn vereist verder openbaarmaking van elementen uit de overeenkomst met de vermogensbeheerder. Voorbeelden van elementen zijn de afspraken met de vermogensbeheerder en de methode en tijdshorizon waarop de vermogensbeheerders worden geëvalueerd. Dit inzicht wordt jaarlijks verschaft in het ESG-jaarverslag. Univé publiceert het ESG-beleid en het ESG-jaarverslag met daarin een toelichting op het ESG-beleid op haar website. Zowel het ESG-beleid, als het ESG-jaarverslag zijn daarmee voor iedereen toegankelijk. Het ESG-beleid op de website wordt bijgewerkt indien een nieuw ESG-beleid vastgesteld wordt.

Thema klimaat

Vanwege het onderschrijven van het Klimaatakkoord is in het ESG-beleid expliciet aandacht voor de klimaatdoelstellingen, de CO₂e-voetafdruk en gerelateerde risico's van de beleggingen. Univé biedt inzicht in de ontwikkelingen op het gebied van klimaat in het ESG-jaarverslag waarbij de CO₂e-voetafdruk van de beleggingen inzichtelijk gemaakt wordt en een toelichting wordt gegeven in relatie tot de klimaat(reductie)doelstellingen. Verder wordt in het ESG-jaarverslag gerapporteerd over (collectieve) engagement-initiatieven.

Uitsluitingen

De fiduciair beheerder rapporteert op kwartaalbasis de resultaten van de screening van de onderliggende beleggingen onder beheer. Hierbij wordt inzicht geboden in de (eventuele) posities naar bedrijven waarvoor uitsluiting wordt nagestreefd, de naleving van de UNGC en de ESG-scores volgens MSCI ESG Research. Deze screeningrapportage wordt elk kwartaal besproken in het ALCO en is ook onderdeel van de rapportage aan het Bestuur van Univé.

Het is mogelijk dat beleggingsfondsen beleggingen bevatten die Univé eigenlijk wenst uit te sluiten. In het ESG-jaarverslag wordt inzicht gegeven waar dit ondanks de uitsluitingsambitie van toepassing is door per uitsluitingscriterium aan te geven of en welke bedrijven in de portefeuille zitten en welke actie hieraan wordt verbonden.

Stemgedrag

Univé publiceert het stembeleid op haar website (via bijlage 4 uit dit ESG-beleidsdocument) en legt over de uitvoering (het stemgedrag) verantwoording af door jaarlijks in het ESG-jaarverslag de stemresultaten te publiceren van de aandelenfondsen en/of door een verwijzing op te nemen naar de website van de vermogensbeheerder. Bij de publicatie van de stemresultaten wordt per beleggingsfonds vermeld op hoeveel agendapunten het fonds gestemd heeft, waarbij inzichtelijk is of de stem voor of tegen het management was. Indien het fonds geen stem uitgebracht heeft is de ambitie te onderbouwen waarom niet. Univé heeft de ambitie om een toelichting te geven op de belangrijkste stemmingen conform SRD II.

Dialoog

Inzicht in de uitvoering van het aangaan van de dialoog biedt Univé in het ESG-jaarverslag. Aan de hand van een casus gerelateerd aan een van de thema's wordt inzicht verstrekt hoe Univé - of de fiduciair beheerder in opdracht van - (potentiële) negatieve impact heeft geïdentificeerd, de dialoog is aangegaan, wat hier de uitkomsten van waren en hoe Univé verder toeziet op het nakomen van afspraken met de betreffende ondernemingen.

Bijlage 1: Toelichting implementatie OESO-richtlijn

Op 5 juli 2018 is het Convenant Internationaal Verantwoord Ondernemen (“het Convenant”) ondertekend door de verzekeringssector, maatschappelijke organisaties, vakbeweging en overheid. Univé is, als bij het Verbond aangesloten verzekeraar, gehouden aan het Convenant en de hierin gemaakte afspraken. Daarmee erkent Univé de verantwoordelijkheden die voortkomen uit de UNGP’s en de OESO-richtlijnen om de actuele en potentiële negatieve impact van beleggingen te voorkomen dan wel aan te pakken.

Due-diligence is een doorlopend proces dat bedrijven uitvoeren om risico’s op het gebied van milieu, mensenrechten, arbeidsrechten in kaart te brengen en vervolgens te stoppen, te voorkomen of te beperken. Due-diligence staat centraal in de internationaal erkende OESO-richtlijnen en de UNGP’s. Due-diligence wordt ook wel ‘gepaste zorgvuldigheid’ of ‘ketenverantwoordelijkheid’ genoemd.

Samenvatting van de zes due-diligence-stappen:

1. Univé integreert maatschappelijk verantwoord beleggen in beleid en managementsystemen

- Univé onderschrijft expliciet de OESO-richtlijnen en publiceert het ESG-beleid dat daarop gebaseerd is. Dit beleid wordt periodiek getoetst en geactualiseerd.
  - Univé vult deze stap in door middel van het ESG-beleidsdocument dat minimaal iedere drie jaar wordt geëvalueerd en bijgewerkt. Dit beleidsdocument wordt gepubliceerd op de website.
- Het ESG-beleid is onderdeel van het bredere beleggingsbeleid van Univé en is onderdeel van de selectie van nieuwe externe dienstverleners zoals externe managers en data-leveranciers.
  - ESG is integraal onderdeel van het beleggingsbeleid van Univé en wordt in alle stappen van het beleggingsproces toegepast, zoals omschreven in dit document.
  - Univé heeft voor iedere categorie waarin wordt belegd beoordeeld wat de ESG-risico’s zijn.
  - Bij de selectie van vermogensbeheerders wordt beoordeeld of het beleid en de uitvoering van de betreffende beheerder aansluit bij het beleid van Univé. Univé voert periodiek overleg (in het ALCO) met haar fiduciair beheerder over de uitvoering hiervan. Waar nodig worden aanvullende maatregelen genomen. De belangrijkste resultaten en ontwikkelingen in de portefeuille worden periodiek besproken door het Bestuur.

2. Univé identificeert en beoordeelt daadwerkelijke en potentiële negatieve gevolgen van de activiteiten, producten of diensten van haar beleggingen

- Via het screenen van de portefeuille voert Univé een risicoanalyse uit en brengt het (mogelijke) negatieve gevolgen die ondernemingen in de portefeuille veroorzaken voor mens, maatschappij of milieu in kaart. Dus hier staan niet de risico’s voor de onderneming centraal, maar die voor de (mogelijke) getroffen stakeholders, zoals werknemers of lokale gemeenschappen.
  - De screening van de beleggingen voert Univé uit via een aantal methoden:
    1. Naleving van het uitsluitingsbeleid;
    2. Screening op daadwerkelijk negatieve impact (‘controversies’) door ondernemingen waarin is belegd;
    3. Screening van potentiële negatieve impact op basis van ESG-ratings. Deze rating-systematiek wordt toegelicht in bijlage 2 en kijkt naar de mate van duurzaamheidsrisico’s van een onderneming en of deze adequaat worden beheerst om negatieve impacts te voorkomen.

- Op basis van de risicoanalyse stelt Univé de ernstigste negatieve gevolgen vast en prioriteert deze in volgorde van belangrijkheid. Een onderneming kan een negatief gevolg zelf veroorzaken, eraan bijdragen, of direct verbonden zijn aan een negatief gevolg via een zakelijke relatie. Univé kan via haar beleggingen alleen indirect verbonden zijn aan negatieve gevolgen.
  - Univé heeft niet de capaciteit om individuele ondernemingen te beoordelen. Daarom is de prioritering als volgt vormgegeven:
    1. Univé heeft het maatschappelijke thema klimaat en biodiversiteit gekozen. Univé stelt expliciete doelen om bij te dragen aan de oplossingen van deze thema's en voert deze uit.
    2. Univé hanteert een consistent raamwerk om te beslissen welke producten of diensten (sectoren) als niet belegbaar worden gezien als gevolg van de negatieve impacts. Hierbij wordt onder andere gekeken naar het bestaan van internationale verdragen, de omvang van de impacts, of een product of dienst essentieel is voor de maatschappij, of er een 'veilig gebruik' mogelijk is en of engagement zin kan hebben.
- Wanneer ondernemingen waarin Univé belegt negatieve impact hebben veroorzaakt c.q. daaraan hebben bijgedragen, dan verlangt Univé dat zij herstel en/of verhaal voor benadeelden biedt c.q. daaraan bijdraagt. Wanneer ondernemingen waarin Univé belegt direct verbonden zijn met de negatieve impact, dan verlangt Univé dat zij hun invloed aanwenden om herstel en/of verhaal voor benadeelden mogelijk te maken. Univé geeft hier op de volgende manier invulling aan:
  - Univé selecteert vermogensbeheerders die een zorgvuldige invulling geven aan het betrokkenheidsbeleid. Dit wil zeggen dat indien een onderneming wel belegbaar is maar toch negatieve impacts heeft veroorzaakt, middels engagement en stemmen wordt aangestuurd op herstel en verhaal.
  - Univé beoordeelt periodiek of hier op passende wijze invulling aan wordt gegeven. Indien hier verbetering mogelijk is wordt dit met de vermogensbeheerder besproken. Als dit onvoldoende resultaat geeft kan dit aanleiding zijn om de vermogensbeheerder te vervangen.
  - Tevens worden via de fiduciair vermogensbeheerder van Univé specifieke collectieve engagementactiviteiten ondersteund om bredere maatschappelijke uitdagingen te verhelpen.

3. Stoppen, voorkomen en beperken van negatieve gevolgen

- Op basis van de risicoprioritering besluit Univé om bedrijven met de meest ernstige negatieve gevolgen uit te sluiten. Hiervoor kan bijvoorbeeld gebruik worden gemaakt van de UN Global Compact of de 'rode vlaggen' van de ESG-dataleverancier.
  - Zoals onder de vorige stap omschreven hanteert Univé een uitsluitingsbeleid voor de ondernemingen met de meest ernstige negatieve impacts. Hiervoor worden de rode vlaggen van de ESG-dataleverancier gebruikt.
  - Univé publiceert op haar website welke ondernemingen zijn uitgesloten van de beleggingen en waarom.
- Voor andere minder ernstige gevallen prioriteert Univé issues en gebruikt het haar invloed (via externe leveranciers) om de impact te voorkomen en/of te mitigeren. Dit doet Univé onder andere via engagement samen met de fiduciair beheerder (dialog met bedrijven) en/of door via fondsmanagers te stemmen op aandeelhoudersvergaderingen.

- Univé draagt via engagement en stemmen bij aan het stoppen, voorkomen en beperken van negatieve gevolgen. Indien dit niet succesvol is kan worden besloten om afscheid te nemen van een onderneming. Omdat Univé in fondsen belegd zal dit worden besproken met de vermogensbeheerder.
- In praktijk vallen de meest ernstige schendingen al uit de beleggingen doordat Univé strenge eisen stelt aan ondernemingen om in de portefeuille te mogen worden opgenomen en te worden gehandhaafd.

4. De praktische toepassing van het monitoren van resultaten

- Via de screening van de ondernemingen in de portefeuille monitort Univé periodiek de toepassing en effectiviteit van de genomen due-diligence-maatregelen.
  - Deze screening ontvangt Univé op kwartaalbasis van haar fiduciair beheerder. De uitkomsten hiervan worden ook op jaarbasis publiek gemaakt in het ESG-jaarverslag.
- Onder deze maatregelen valt het identificeren, voorkomen en verminderen van negatieve gevolgen en het bieden van toegang tot herstel.
  - Het monitoren van de uitsluitingen van Univé is relatief eenvoudig. Het monitoren van de voortgang van engagement en stemmen is relatief lastig, omdat het herstel en verhaal jaren in beslag kan nemen. Univé moedigt haar uitvoerders aan om concrete tijdslijnen en doelen vast te stellen om dit proces goed te laten verlopen.
- Univé beoordeelt ook externe managers om na te gaan of de maatregelen worden uitgevoerd die de negatieve risico's beperken.
  - Univé is zelf geen beleggingsorganisatie en voert daarom al haar invloed uit via externe managers. Dit heeft als nadeel dat er een extra schakel in het proces is maar als voordeel dat er met anderen kan worden samengewerkt om resultaat te behalen. In de selectie van de vermogensbeheerders wordt beoordeeld of het beleid en de uitvoering voldoende aansluit bij dat van Univé.
- Univé streeft via haar beleggingen naar (maatschappelijke) langetermijnwaardecreatie. In contracten met externe dienstverleners probeert Univé daarom waar mogelijk met de beheerder in gesprek te gaan om de inhoud van het ESG-beleid van Univé (waaronder het onderschrijven van de OESO-richtlijnen) in de fondsvoorwaarden te laten overnemen. Wanneer Univé een minderheidsaandeel heeft in een beleggingsfonds zijn de beïnvloedingsmogelijkheden beperkt. In dat geval zijn de ESG-criteria onderdeel van de selectiecriteria voor beleggingsfondsen.

5. Communiceer hoe de gevolgen worden aangepakt

- Univé communiceert jaarlijks in het ESG-jaarverslag hoe de negatieve gevolgen worden aangepakt en wat de effectiviteit hiervan is. Hierbij wordt invulling gegeven aan de volgende vereisten:
  - Een lijst van ondernemingen die zijn uitgesloten van beleggingen.
  - Een weergave van het stemgedrag (op hoofdlijnen). Er zijn geen directe beleggingen waarop Univé zelf stemmen uitbrengt.
  - De voortgang van dialoog wordt zichtbaar gemaakt. Voor zover deze informatie beschikbaar is wordt inzicht gegeven in:
    - Het aantal bedrijven waarmee engagement wordt gevoerd;
    - Over welke onderwerpen engagement wordt gevoerd;
    - De voortgang van de engagementtrajecten;
    - Welke resultaten afgeronde engagement heeft opgeleverd.

- Indien er een positieve bijdrage is geleverd (impact) dan wordt dit ook zichtbaar gemaakt, voor zover data beschikbaar is (bij voorkeur kwantitatief).

6. Zorg voor herstelmaatregelen of werk hieraan mee wanneer dit van toepassing is

- Univé verlangt van ondernemingen in de portefeuille dat zij toegang tot herstel aan bieden of meewerken wanneer ondernemingen negatieve gevolgen hebben veroorzaakt of eraan hebben bijgedragen. Univé kan via de fiduciair vermogensbeheerder en andere externe vermogensbeheerders invloed uitoefenen op de bedrijven waarin wordt belegd. Bij de selectie van beide door Univé is de zorgvuldige invulling geven aan het betrokkenheidsbeleid dan ook een belangrijk aandachtspunt. Periodiek wordt beoordeeld of daar passende invulling aan wordt gegeven. Als verbetering mogelijk is wordt dat besproken. Tevens worden via de fiduciair vermogensbeheerder specifieke collectieve engagementactiviteiten ondersteund om bredere maatschappelijke uitdagingen te verhelpen.”

De OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen (OESO-richtlijnen) zijn aanbevelingen van overheden voor multinationale ondernemingen. De OESO-richtlijnen vormen vrijwillige beginselen en standaarden voor verantwoord ondernemingsgedrag conform de wetgeving. Op basis van deze OESO-richtlijnen dienen ondernemingen over due-diligence-processen te beschikken om de actuele en potentiële negatieve impact van hun handelen op kernwaarden zoals arbeids- en mensenrechten, milieu en anti-corruptie te kunnen identificeren, voorkomen dan wel verminderen. Multinationale ondernemingen dienen ook over rapportagesystemen te beschikken om de resultaten te kunnen volgen en toelichten. Indien uit de due-diligence blijkt dat de onderneming zelf de negatieve impact veroorzaakt of hieraan bijdraagt, dan dient de onderneming de negatieve impact niet alleen te verminderen en te beëindigen, maar ook te zorgen dat er verhaalmogelijkheden worden geboden of herstelmaatregelen worden getroffen. Indien de negatieve impact direct gerelateerd is aan de activiteiten, producten of diensten van een zakelijke relatie van de onderneming, dan dient de onderneming haar invloed aan te wenden om partijen die de impact veroorzaken of hieraan bijdragen te bewegen om de negatieve impact te voorkomen, verminderen en beëindigen en verhaalmogelijkheden te bieden.

De VN-guiding principles inzake bedrijven en mensenrechten van de VN (Guiding Principles of UNGP's) vormen het voornaamste beleidsinstrument voor bedrijven. Aan de hand van principes kunnen zij het 'Protect, Respect and Remedy'-raamwerk van de Verenigde Naties op het gebied van mensenrechten en (multinationale) ondernemingen implementeren. De Guiding Principles steunen op drie pijlers: 1) de plicht van overheden om de mensenrechten te verdedigen; 2) de verantwoordelijkheid van ondernemingen om de mensenrechten te respecteren; en 3) toegang tot verhaalmogelijkheden of herstelmaatregelen voor slachtoffers van bedrijfsgerelateerde mensenrechtenschendingen. Deze pijlers geven weer hoe overheden en ondernemingen het raamwerk dienen toe te passen.

De Guiding Principles maken duidelijk dat de verantwoordelijkheden van ondernemingen (of beleggers) voortvloeien uit hoe zij bij een negatieve impact op de mensenrechten betrokken zijn. Bepalend voor hun betrokkenheid is of ondernemingen/beleggers de negatieve impact **veroorzaken**, hieraan **bijdragen** of hieraan **gelieerd** zijn of zouden kunnen worden.

De OESO-richtlijnen voor de financiële sector (Responsible Business Conduct, RBC) bieden een leidraad voor hoe institutionele beleggers de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen kunnen toepassen. Ze geven aan wat de voornaamste overwegingen voor institutionele beleggers zijn tijdens het due-diligence-proces dat hen helpt om maatschappelijke en milieurisico's te signaleren en hierop te reageren.

Bijlage 2: ESG-rating-systematiek

Via ESG-ratings krijgen investeerders inzicht in ESG-risico's en ESG-kansen van de beleggingen. De analisten van MSCI ESG beoordelen data (jaarverslagen en andere publicaties van overheden, NGO's, media etc.) op het vlak van ESG van 6800 ondernemingen en van de GICS-sectoren. Ondernemingen krijgen op basis hiervan een rating lopend van AAA tot CCC op relatieve basis van de prestaties in de sector waarin de onderneming actief is. De onderwerpen waarnaar wordt gekeken zijn:

Milieu

1. Klimaatverandering (CO₂e-emissie, product CO₂e-profiel, klimaatgevoeligheid, klimaatfinanciering);
2. Natuurlijke bronnen (water, biodiversiteit en landgebruik, ruwe grondstoffendelving);
3. Vervuiling en afval (giftige emissies en afval, verpakkingsmateriaal en afval, elektronisch afval);
4. Milieukansen (clean-tech, groene gebouwen, hernieuwbare energie);

Sociaal

5. Menselijk kapitaal (personeelsbeleid, gezondheid en veiligheid, personeelsontwikkeling, arbeidsomstandigheden in de supply-chain);
6. Productaansprakelijkheid (veiligheid en kwaliteit, chemische veiligheid, financiële producten, privacy en dataveiligheid);
7. Stakeholder-opposition (controversial sourcing);
8. Sociale kansen (toegang tot communicatie, financiering, gezondheidszorg, voeding);

Governance

9. Corporate governance (board-structuur, beloning, eigenaarschap, accounting);
10. Corporate behaviour (ethiek, belastingtransparantie, corruptie, anti-marktwerking, stabiliteit van de financiële sector).

Voor iedere sector wordt bepaald welke van bovenstaande onderwerpen relevant zijn. Governance is hierbij altijd een onderdeel. Hierna worden de wegen bepaald. Ieder relevant onderdeel krijgt een weging tussen 5% en 30%. De weging hangt af van de mate waarin een sector bijdraagt aan een onderwerp in verhouding tot andere sectoren (grote bijdrage = grote weging) en de tijdsperiode waarin wordt verwacht dat het risico of de kans materialiseert (korte termijn = grote weging). Een issue met hoge impact op korte termijn weegt ongeveer drie keer zwaarder dan een lage impact op lange termijn.

Om te beoordelen of een onderneming een ESG-risico goed beheerst wordt bekeken welke beheersingsmaatregelen de onderneming heeft genomen en welke blootstelling er is. Een onderneming die veel blootstelling aan een risico heeft, moet dus ook sterke beheersingsmaatregelen nemen. De risico's worden per sector bepaald. De blootstelling per onderneming wordt bepaald op basis van product of dienst, locatie, uitbesteding, etc. De beheersingsmaatregelen zijn onderneming specifiek, waarbij incidenten in de afgelopen drie jaar worden meegewogen in het oordeel.

De uiteindelijke rating wordt gegeven per GICS-sub-industrie. De hierboven genoemde onderwerpen en de weging van onderwerpen per sector wordt jaarlijks herzien. Ondernemingen krijgen de mogelijkheid om feitelijke onjuistheden te corrigeren en mogen altijd hun rapport inzien. Bij nieuwe informatie wordt een rapport op weekbasis aangepast, met minimaal jaarlijks een volledige review.

Bijlage 3: uitsluitingslijst

Tabak			
A1 group	US	McColl's Retail Group PLC	GB
22ND CENTURY GROUP, INC.	US	Miquel y Costas & Miquel, S.A.	ES
7-ELEVEN MALAYSIA HOLDINGS BERHAD	MY	MUDANJIANG HENGFENG PAPER CO., LTD	CN
AL-EQBAL INVESTMENT COMPANY PLC	JO	NEW TOYO INTERNATIONAL HOLDINGS LTD	SG
Altria Group, Inc.	US	Nicotiana BT Holding AD	BG
AMCON DISTRIBUTING COMPANY	US	Nolato Aktiebolag	SE
Anhui Genuine New Materials Co Ltd	CN	NTC Industries Ltd	IN
B.A.T CAPITAL CORPORATION	US	Old Holdco, Inc.	US
B.A.T. INTERNATIONAL FINANCE P.L.C.	GB	Pakistan Tobacco Company Ltd	PK
B.A.T. Netherlands Finance B.V.	NL	PHILIP MORRIS (PAKISTAN) LTD	PK
BADECO ADRIA d.d. Sarajevo	BA	Philip Morris CR as	CZ
BIZIM TOPTAN SATIS MAGAZALARI ANONIM SIRKETI	TR	Philip Morris International Inc.	US
Bright Packaging Industry Bhd	MY	Philip Morris Operations a.d. Nis	RS
BRITISH AMERICAN TOBACCO (MALAYSIA) BERHAD	MY	PT Bentoel International Investama Tbk	ID
British American Tobacco (Zambia) Plc	ZM	PT Gudang Garam Tbk	ID
BRITISH AMERICAN TOBACCO BANGLADESH CO. LTD.	BD	PT Hanjaya Mandala Sampoerna Tbk	ID
British American Tobacco Kenya plc	KE	PT Wicaksana Overseas International Tbk	ID
BRITISH AMERICAN TOBACCO P.L.C.	GB	Pyxus International	US
British American Tobacco Uganda	UG	Reynolds American Inc.	US
British American Tobacco Zimbabwe (Holdings) Ltd	ZW	RLX Technology Inc	CN
Bulgartabac holding AD	BG	SCANDINAVIAN TOBACCO GROUP A/S	DK
Carreras Ltd	JM	SCHWEITZER-MAUDUIT INTERNATIONAL, INC.	US
Cat Loi JSC	VN	SHANGHAI INDUSTRIAL HOLDINGS LIMITED	HK
CEYLON TOBACCO COMPANY PLC	LK	SHEEN TAI HOLDINGS GROUP COMPANY LIMITED	HK
China Boton Group Company Limited	CN	SHENZHEN JINJIA GROUP CO., LTD.	CN
China Tobacco International HK Co Ltd	HK	Shumen Tabac AD	BG
Coka Duvanska Industrija ad Coka	RS	SILA HOLDING Plc	BG
Compania de Distribucion Integral Logista Holdings, S.A.	ES	Sinnar Bidi Udyog Ltd	IN
CONG TY CO PHAN NGAN SON	VN	Slantse Stara Zagora Tabak AD	BG
Duvanska industrija ad Bujanovac	RS	Smokefree Innotec Inc	US
Eastern Company SAE	EG	Smooore International Holdings Ltd	CN
ESSENTIA PLC	GB	Societe Ivoirienne des Tabacs SA	CI
EUROCASH SPOLKA AKCYJNA	PL	STG Global Finance B.V.	DK
Fyolo Technology Corp	US	Swedish Match AB	SE
Globrands Group Ltd	IL	Taiwan FamilyMart Co Ltd	TW
GODFREY PHILLIPS INDIA LIMITED	IN	Tanzania Cigarette Company Ltd	TZ
Golden Tobacco Ltd	IN	THE WEST INDIAN TOBACCO COMPANY LIMITED	TT
Gotse Delchev Tabac AD	BG	Tri Pack Films Ltd	PK
HEALTHIER CHOICES MANAGEMENT CORP.	US	TSL Ltd	ZW
Huabao Flavours & Fragrances Co Ltd	CN	TURNING POINT BRANDS, INC.	US
HUABAO INTERNATIONAL HOLDINGS LIMITED	HK	Tutunski Kombinat AD Prilep	MK
IMPERIAL BRANDS FINANCE PLC	GB	Union Investment Corporation PSC	JO

IMPERIAL BRANDS PLC	GB	Union Tobacco and Cigarette Industries Company PSC	JO
Indonesian Tobacco Tbk PT	ID	UNIVERSAL CORPORATION	US
ITC LIMITED	IN	Vapor Group Inc	US
JAPAN TOBACCO INC.	JP	Vapor Hub International Inc	US
Jerusalem Cigarette Co Ltd	PS	VECTOR GROUP LTD.	US
Jordanian Duty Free Shops PSC	JO	VPR Brands LP	US
JT International Financial Services B.V.	NL	VST INDUSTRIES LIMITED	IN
Karelia Tobacco Company Inc SA	GR	Wee-Cig International Corp	US
Khyber Tobacco Company Ltd	PK	Wismilak Inti Makmur Tbk PT	ID
KT&G Corporation	KR	Yuri Gagarin AD	BG
KUK-IL PAPER MFG CO.,LTD	KR		
UNGC			
ADANI ENTERPRISES LIMITED	IN	OIL AND NATURAL GAS CORPORATION LIMITED	IN
Barrick Gold	CA	PETROBRAS	BR
Bayer	DE	Petrochina Company	CN
China Northern Rare Earth (Group) High-Tech Co., Ltd.	CN	PETROLEOS DEL PERU - PETROPERU S.A.	PE
China Petroleum & Chemical Corporation	CN	PETROLEOS MEXICANOS	MX
Corecivic	US	PT Indonesia Asahan Aluminium	IN
Energy Transfer Partners LP	US	Sinopec Kantons Holdings Limited	HK
Freeport-McMoRan	US	Southern Copper Corporation	US
GMK Noril'skiy nikel' PAO	RU	Teva Pharmaceutical Industries Limited	IL
Grupo Mexico	MX	The GEO Group	US
HARMONY GOLD MINING COMPANY LIMITED	ZA	TIGER BRANDS LIMITED	IN
Inner Mongolia Baotou Steel Union Co., Ltd	CN	Tokyo Electric Power Company	JP
JBS	BR	Toshiba Corp	JP
Metallurgical Corporation of China Ltd.	CN	Vale	BR
OCP	MA	Zijin Mining Group Co.	CN
Wapens			
Anhui Great Wall Military Industry Co	CN	Korea Aerospace Industries	KR
Aryt Industries	IL	Larsen And Toubro Limited	IN
Ashot - Ashkelon Industries	IL	Larsen & Toubro Infotech	IN
AVIBRAS INDUSTRIA AEROESPACIAL	BR	L&T Finance	IN
Bharat Dynamics	IN	L&T Infrastructure	IN
Boeing Distribution Services	US	L&T Technology Services Ltd	IN
BWX Technologies	US	Leidos Holdings	US
China Aerospace Science And Technology Corporation	CN	LEIDOS, INC.	US
China North Industries Group Corporation	CN	LIG Nex1 Co., Ltd.	KR
China North Industries Corporation	CN	Lockheed Martin	US
China Satellite Communications Co Ltd	CN	MINDTREE	IN
China Spacesat	CN	Motovilikha Plants JSC	RU
Elbit Systems	IL	Nabha Power	IN
EMBRAER	BR	National Presto Industries	US
Fluor Corporation	US	Northrop Grumman Corp.	US
Hanwha Corp	KR	NORTHROP GRUMMAN SYSTEMS CORPORATION	US
Hanwha Engineering & Construction	KR	Poongsan	KR
Honeywell International	US	Poongsan holdings	KR

Huntington Ingalls Industries	US	Roketsan Roket Sanayi Ve Ticaret Anonim Sirketi	TR
Inner Mongolia North Heavy Industries Group	CN	The Boeing Company	US
IMI Systems	IL	BAE SYSTEMS	GB
Jacobs Engineering Group	US		
Energie			
Athabasca Oil Corporation	CA	CEZ as	CZ
Baytex Energy (LP) Ltd.	CA	China Longyuan Power Group Corp. Ltd.	CN
Baytex Energy Corp.	CA	China Power International Development Limited	HK
BlackPearl Resources, Inc.	CA	China Resources Power Holdings Co. Ltd.	HK
Canadian Natural Resources Limited	CA	Chubu Electric Power Co., Inc.	JP
Cenovus Energy Inc.	CA	CLP Holdings Ltd.	HK
Ensign Drilling, Inc.	CA	CMS Energy Corporation	US
Harvest Operations Corp.	CA	DTE Energy Company	US
Husky Energy Inc.	CA	Duke Energy Corporation	US
Imperial Oil Limited	CA	Electricity Generating Public Co., Ltd.	TH
Inter Pipeline Ltd.	CA	Emera Incorporated	CA
Japan Petroleum Exploration Co., Ltd.	JP	ENGIE Brasil Energia SA	BR
MEG Energy Corp.	CA	Eergy, Incorporated	US
North American Construction Group Ltd.	CA	FirstEnergy Corp.	US
PC Financial Partnership	CA	GD Power Development Co., Ltd.	CN
Pengrowth Energy Corporation	CA	Global Power Synergy PCL	TH
Petroteq Energy, Inc.	CA	HK Electric Investments & HK Electric Investments Ltd.	KY
Strata Power Corp.	CA	Huaneng Power International, Inc.	CN
Strathcona Resources Ltd.	CA	Inner Mongolia Junzheng Energy & Chemical Group Co., Ltd.	CN
Suncor Energy Inc.	CA	Inter RAO UES PJSC	RU
Sunshine Oilsands Ltd.	CA	Korea Electric Power Corp.	KR
TC Energy Corporation	CA	Metro Pacific Investments Corporation	PH
Trans Mountain Corp.	CA	NiSource Inc.	US
Wajax Corporation	CA	NRG Energy, Inc.	US
African Rainbow Minerals Ltd.	ZA	NTPC Limited	IN
China Coal Energy Company Limited	CN	Origin Energy Limited	AU
China Shenhua Energy Company Limited	CN	PGE Polska Grupa Energetyczna SA	PL
Coal India Ltd.	IN	Power Assets Holdings Limited	HK
Exxaro Resources Ltd.	ZA	PPL Corporation	US
Guanghui Energy Co., Ltd.	CN	Public Power Corp. SA	GR
Huadian Power International Corp. Ltd.	CN	Ratch Group Public Co. Ltd.	TH
PT Adaro Energy Tbk	ID	RWE AG	DE
PT United Tractors Tbk	ID	SDIC Power Holdings Co., Ltd.	CN
Shaanxi Coal Industry Co., Ltd.	CN	Shanxi Coking Coal Energy Group Co., Ltd.	CN
Shanxi Lu'An Environmental Energy Development Co., Ltd.	CN	Shenzhen Energy Group Co., Ltd.	CN
South32 Ltd.	AU	Taiwan Cement Corp.	TW
Tebian Electric Apparatus Stock Co., Ltd.	CN	Tenaga Nasional Bhd.	MY
Washington H. Soul Pattinson and Company Limited	AU	The AES Corporation	US
Yankuang Energy Group Co., Ltd.	CN	The Southern Company	US
Aboitiz Equity Ventures, Inc.	PH	The Tata Power Company Limited	IN
AC Energy Corp.	PH	Vistra Corp.	US

Alliant Energy Corporation	US	WEC Energy Group, Inc.	US
Ameren Corporation	US	Xcel Energy Inc.	US
American Electric Power Company, Inc.	US		

Bijlage 4: Stembeleid

Het uitoefenen van stemrecht is een belangrijk onderdeel van een goed functionerende governance-structuur voor bedrijven. Daarom maakt Univé gebruik van haar stemrecht op alle aandeelhoudersvergaderingen van bedrijven waarin wordt belegd. Tevens streeft Univé ernaar om invulling te geven aan de richtlijnen die volgen uit de Shareholder Rights Directive II, en zal een toelichting worden gegeven indien dit op onderdelen niet mogelijk is ('comply or explain').

Univé heeft uitgangspunten voor het stembeleid vastgesteld die hieronder zijn opgenomen. Bij deze uitgangspunten staan de ESG-ambitie en het thema klimaat centraal. Univé streeft ernaar om eventuele negatieve impact van haar investeringen op de maatschappij, het milieu en governance te voorkomen, te mitigeren dan wel te herstellen. Het adresseren van klimaatverandering is een wereldwijde uitdaging en Univé is toegewijd een bijdrage te leveren aan dit cruciale vraagstuk. Ook stimuleert Univé bedrijven waarin geïnvesteerd wordt om kritisch te kijken naar de bijdrage die zij leveren aan de duurzame ontwikkelingsdoelen van de VN om op deze wijze een positieve impact te genereren.

Univé neemt de volgende zaken in acht om te kunnen beoordelen of beursgenoteerde bedrijven in positieve zin voldoen aan criteria ten aanzien van corporate governance, beloning van bestuurders en bedrijfsstructuur:

- Bijdrage aan klimaatakkoord van Parijs. Transparantie ten aanzien van CO₂e-uitstoot en inspanningen gericht op reductie hiervan.
- Onafhankelijkheid van de accountant en geloofwaardigheid van de accountantsverklaring.
- Integriteit, onafhankelijkheid, responsiviteit en diversiteit van het bestuur en haar commissies. Bestuursleden dienen te beschikken over de juiste vaardigheden en expertise, alsmede over voldoende beschikbare tijd om hun taken te kunnen uitvoeren.
- Bestuursbeslissingen dienen geleid te worden door een bedrijfscultuur welke duurzaamheid en langetermijnwaardcreatie ondersteunt, en bedrijven dienen hierover verantwoording af te leggen richting aandeelhouders.
- Preventie van overmatige cumulatie van macht (gecombineerde CEO- en voorzitterspositie).
- Vergoeding aan bestuursleden dient het juiste talent aan te trekken, te behouden en te motiveren. Excessieve vergoedingen dienen zoveel mogelijk beperkt te worden: vergoedingen dienen niet significant af te wijken van industrie- en marktgemiddelden in termen van structuur en niveau. Arbeidsvoorwaarden dienen begrijpelijk en transparant te zijn voor aandeelhouders. Vaste en variabele beloningen moeten in balans zijn. Prestatie-gerelateerde elementen moeten op eenvoudige wijze te kwantificeren zijn. Dit betekent dat ze meetbaar zijn, tijdsgebonden, vooraf vastgelegd en dat ze een directe relatie moeten hebben met de bedrijfsstrategie en operationele resultaten. Bedrijven dienen zoveel mogelijk transparantie te verstrekken over de methodes en onderbouwing die ten grondslag ligt aan (voorgestelde of toegepaste) vergoedingen.
- Bedrijven waarin geïnvesteerd wordt moeten een passende kapitaalstructuur hebben en beslissingen ten aanzien van kapitaalallocatie moeten formeel beschreven worden in de jaarverslagen. In het geval van een voorgestelde uitgifte van aandelen onderzoeken we de gegrondheid van het voorstel. Voor financieringsactiviteiten die mogelijk grote invloed hebben op de waarde van de onderneming moet de uiteindelijke keuze bij de aandeelhouders liggen.
- Aandeelhouders moeten het recht hebben om te stemmen op belangrijke beslissingen, waaronder benoeming en ontslag van bestuurders, wijzigingen in bestuursdocumentatie zoals statuten, aandeleninkoop, uitgifte van aandelen, plannen voor aandeelhoudersrechten ('poison pills'), voorstellen die stemrechten wijzigingen en materiële transacties.

Wat sociale en milieukwesties betreft, ondersteunt Univé in het algemeen op standaarden gebaseerde ESG-voorstellen die voor aandeelhouders en belanghebbenden op de lange termijn waarde vergroten en tegelijkertijd de belangen van de onderneming en de maatschappij op een lijn brengen.

Om voorstellen van aandeelhouders te evalueren neemt Univé internationale ESG-richtlijnen en standaarden in acht. Verder streeft Univé ernaar om voorstellen te ondersteunen die aansluiten bij erkende mondiale bestuursorganen die duurzame handelspraktijken bevorderen en pleiten voor milieubeheer, eerlijke arbeidsomstandigheden, non-discriminatie en de bescherming van mensenrechten. Hiertoe behoren internationaal erkende duurzaamheid gerelateerde initiatieven waaronder de United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI), de door United Nations gesteunde Principles for Responsible Investment (PRI), United Nations Global Compact, Global Reporting Initiative (GRI), International Labour Organization Conventions (ILO) en andere. Elk van deze bestuursorganen streeft ernaar om rapportage- en andere activiteiten te bevorderen die aansluiten bij positieve ESG-acties, waardoor financiële risico's en reputatierisico's worden beperkt.

Wat betreft klimaat gerelateerde voorstellen ondersteunt Univé de ambities die zijn vastgelegd in de Overeenkomst van Parijs om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder de 2 graden. Univé moedigt voorstellen aan die bedrijven stimuleren om informatie te verstrekken over de financiële, fysieke of regelgevingsrisico's gerelateerd aan klimaatverandering waarmee ze te maken hebben. Daarbij kijkt Univé ook naar hoe ondernemingen deze risico's identificeren, meten en managen, waaronder klimaatrisico metingen en programma's zoals GHG-emissiereductie. Bovendien ondersteunt Univé voorstellen waarin wordt opgeroepen tot transparantie inzake werkplekpraktijken en diversiteit, belastingen, leveringsketens en algemene maatschappelijke verantwoordelijkheid.